

IN PARTENERIAL CU AFDR
subtitlu: Siguranță Mămatel

DE MARAMUREȘ
Gazeta

Eroii

REZISTENȚEI ANTICOMUNISTE

NR. 26 - octombrie 2012

Se distribuie gratuit împreună cu **Gazeta**

Istoria închisorii Sighet

Închisoarea din Sighet a fost construită în 1897, de autoritățile austro-ungare, cu ocazia aniversării "primului mileniu maghiar". După 1918, a funcționat ca închisoare de drept comun. După 1945, prin Sighet se făcea repatrierea foștilor prizonieri și foștilor deportați din U.R.S.S. În august 1948 a devenit loc de detenție pentru un grup de studenți, elevi și țărani maramureșeni - primul lot de deținuți politici ai României. Iar după 1950, a devenit mormântul elitei politice românești interbelice.

Penitenciarul era considerat "unitate de muncă specială", cunoscută sub numele de "colonia Dunărea", dar era, în realitate, un loc de exterminare pentru elitele țării și, în același timp, un loc sigur, de unde nu se putea fugi, frontiera Uniunii Sovietice fiind situată la mai puțin de doi kilometri.

Așa cum declara fostul comandant al penitenciarului Sighet, Vasile Ciolpan, cumplita închisoare era una aparte. Motivul? „Nu s-a încadrat în legile în vigoare, ci s-a încadrat în politica partidului nostru”.

Construită în secolul al XIX-lea, în timpul Imperiului Austro-Ungar, închisoarea sigheteană era considerată una dintre cele mai moderne și riguroase. Imobilul, având forma literei T, era proiectat pentru 120 de deținuți, dispunând de parter și două etaje, favorizând izolarea și separarea deținuților. Curtea penitenciarului era închisă cu un zid înalt de 6 metri și era supravegheată prin două foșoare.

Închisoarea Sighet devine politică în 29 august 1948, odată cu arestarea și încarcerarea aici a primului lot de deținuți politici ai Maramureșului - Lotul Vișovan.

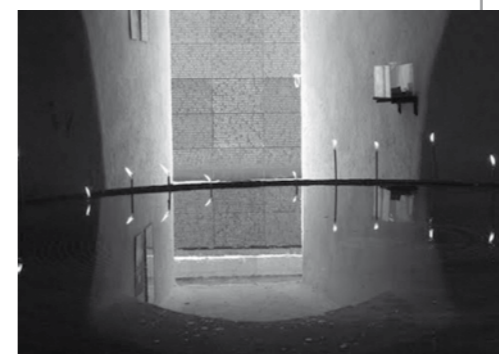
Ulterior, regimul comunist a pregătit închisori pentru fiecare categorie socială: pentru elevi era Târgșorul, pentru studenți Piteștiul, pentru demnitari era pregătit Sighetul. Una dintre teoriile avansate era că, fiind aproape de granița cu URSS, în cazul unei răzmelice, puteau fi ușor

„transportați” peste graniță. Acest scenariu nu a fost însă niciodată confirmat oficial. Cert este că închisoarea și deținuții de aici erau ținuți în mare secret, iar locul de detenție era numit conspirativ în documente: „Colonia de muncă „Dunărea”.

În zilele de 5-6 mai 1950 au fost aduși la penitenciarul Sighet peste o sută de demnitari din întreaga țară (foști miniștri, academicieni, economiști, militari, istorici, ziariști, politicieni), unii dintre ei, condamnați la pedepse grele, alții, nici măcar judecați. Majoritatea aveau peste 60 de ani. În octombrie-noiembrie 1950 au fost transportați la Sighet și 45-50 de episcopi și preoți greco-catolici și romano-catolici. Penitenciarul era considerat „unitate de muncă specială”, cunoscută sub numele de „colonia Dunărea”, dar era, în realitate, un loc de exterminare pentru elitele țării și, în același timp, un loc sigur, de unde nu se putea fugi, frontiera Uniunii Sovietice fiind situată la mai puțin de doi kilometri. În 1955, ca urmare a Convenției de la Geneva și a admiterii României comuniste (RPR) în ONU, a avut loc o grațiere. Parte din deținuții politici din închisorile românești au fost eliberați, parte transferați în alte locuri, inclusiv în domiciliu

obligatoriu. La Sighet, din cei circa 200 de deținuți, 52 muriseră. Închisoarea de la Sighet a redevenit de drept comun. Totuși, deținuți politici mai apăreau și în anii următori, mai ales „în trecere”, spre spitalul psihiatric din localitate. În 1977 închisoarea a fost dezafectată, devenind fabrica de mături, depozit de sare și, în cele din urmă, o ruină părăsită.

Fundația Academia Civică a preluat ruina fostei închisori în 1993, în vederea transformării ei în muzeu. Lucrările au durat până în anul 2000. Pentru că edificiul, vechi de un secol, era ruinat și plin de igrasie, a fost nevoie de refacerea fundațiilor, izolațiilor, acoperișului, iar pereții interioari, care oricum fuseseră revopsiți și nu mai aminteau perioada anilor '50, au fost văruiți în alb.

„Nu s-a încadrat în legile în vigoare, ci s-a încadrat în politica partidului nostru”.

Rezultat al unor cercetări laborioase, fiecare celulă a devenit o sală de muzeu, în care, întâi într-o formă provizorie, mai apoi definitivă, urmând acum o ordine cronologică, sunt prezentate marile teme ale represiunii comuniste, ale distrugerii statului de drept și înlocuirii lui printr-o construcție de tip totalitar.

În 5 ani, autoritățile comuniste au reușit să extermine prin frig, foame, izolare și umilințe, elitele politice, economice, academice ale țării și capii bisericii catolice.

Reprimarea elitelor

După transferarea lotului Vișovan în alte închisori din țară, caracterul închisorii Sighet se schimbă radical. Din mai 1950, imobilul avea să devină locul de exterminare al elitelor României interbelice.

În 7 mai, sosea la Sighet primul lot de demnitari, arestați la mijlocul lunii mai, însoțiți de ministrul adjunct de interne Marin Jianu și colonelul Baciu, directorul general al Direcției Generale a Penitenciarelor, care au asistat personal la împărțirea deținuților pe celule.

Erau 83 de oameni, bătrâni, slăbiți, bolnavi. Unul dintre ei, Constantin Dinu-Brătianu, era în comă. A fost scos pe targă, iar directorul închisorii, Vasile Ciolpan a primit ordin ca, după ce va muri, să-l înmormânteze într-un loc ferit.

Cei mai mulți deținuți nu erau nici măcar judecați. Unii au fost ridicați doar pe baza unor tabele și încarcerați ilegal la Sighet peste un an. Ulterior, în 25 mai 1950, au fost transferați la Sighet 25 de ierarhi și

Pentru orice abatere de la regulament, reală sau imaginară, deținuții erau trimiși la neagra, o celulă fără geamuri, extrem de fierbinte vara și înghețată iarna, doar în lenjerie și cu porția de hrană înjumătățită. Fiecare izolare la neagra însemna îmbolnăvire sau moarte sigură pentru unii.

Patrafir al preotului greco-catolic dr. Tertulian Langa, fost detinut politic

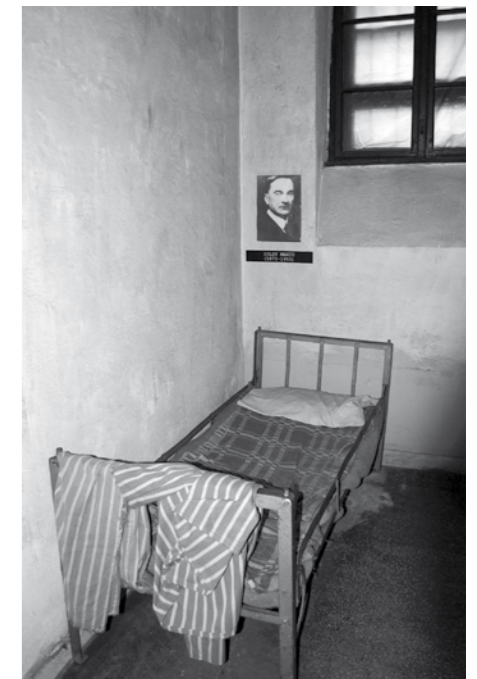
preoți greco-catolici, arestați pentru refuzul de a trece la ortodoxie. Au urmat apoi alte loturi de deținuți, și în 16 august, fruntașii țărăniști închiși la Galați.

Astfel că, încet, aici a fost adunată toată elitapoliticăa României interbelice: patru prim-miniștri: Constantin Argetoianu, Ion Gigurtu, Iuliu Maniu, Gheorghe Tătărescu, președinții partidelor democratice: Constantin Dinu-Brătianu, președintele PNL; Iuliu Maniu și Ion Mihalache, președinții Partidului Național Țărănesc, Constantin Titel Petrescu - președintele Partidului Social Democrat, cinci guvernatori ai Băncii Naționale a României: Constantin Angelescu, Dumitru Burilleanu, Grigore Dumitrescu, Mihail Manoilescu, Constantin Tătăreanu, zeci de miniștri și secretari de stat. Apoi, preoții greco-catolici și episcopii care au refuzat decizia de Vatican, printre care 9 episcopi: Ioan Bălan, Ioan Cherteș,

Liviu Tit Chinezu, Ion Dragomir, Valeriu Traian Frențiu, Iuliu Hossu, Ion Ploscaru, Alexandru Rusu, Ioan Suciuc și 5 episcopi romano-catolici: Marton Aron, Adalbert Boroș, Anton Durcovici, Augustin Pacha și Joseph Schulbert.

Regimul penitenciar era gândit în așa fel încât să ucidă încet, dar sigur, deținuții. Programul începea la ora 5 dimineața, iar stingerea se făcea la ora 20, timp în care deținuții nu aveau voie deloc să se odihnească, să vorbească între ei, să cânte, să se roage. Cei mai tineri erau puși la munci umiltoare. În fiecare celulă exista un hârdău pentru apă și o tinetă pentru necesități. Hrana era extrem de slabă, acoperind abia 750 de calorii și era formată din arpacaș, la prânz o mâncare din cartofi, varză sau fasole, iar seara se repeta felul de la prânz, mult diluat însă. Porția de pâine era de 250 de gr pe zi. Rarele dușuri erau prilej de batjocură pentru gardieni, la fel și rarele plimbări în curte, câte un deținut, ținând privirea tot timpul în pământ. Pentru orice abatere de la regulament, reală sau imaginară, deținuții erau trimiși la neagra, o celulă fără geamuri, extrem de fierbinte vara și înghețată iarna, doar în lenjerie și cu

porția de hrană înjumătățită. Fiecare izolare la neagra însemna îmbolnăvire sau moarte sigură pentru unii. Îngrijirea medicală era practic inexistentă. Medicul închisorii făcea vizite, dar medicamente și îngrijire nu se acorda nimănui.

Celula în care a murit Iuliu Maniu

VASILE CIOLPAN, comandantul închisorii

*„Neîncrederea tuturor
în toți, spionajul
tuturor contra
tuturor, acestea
erau principiile de
bază în raporturile
dintre cei ce alcătuiau
personalul închisorii.
O atmosferă de teroare
nu numai în ceea ce
privește pe deținuți,
dar și pe gardieni”.*

Constantin C. Giurescu

AUTOR: Andrea Dobeș, muzeograf, Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței Sighet // Revista "Caietele Brătianu", nr.2, editată de Societatea Academica "Gheorghe I. Bratianu", filiala Sighet

Părintele greco-catolic Alexandru Rațiu, închis la Sighet pentru refuzul de a trece la religia ortodoxă, definea închisoarea ca „un spațiu-metaforă al statului comunist, o cale de exterminare a tuturor celor care nu sunt de acord cu noua societate”. Sistemul concentraționar creat în România avea menirea de a-i izola pe dușmanii obiectivi sau potențiali ai regimului comunist recent instalat la putere și de a reeduca pe cei care nu s-au integrat docil noului model uman.

Depersonalizarea individului a fost una din caracteristicile sistemului concentraționar, în care personalul administrativ al penitenciarelor și coloniilor de muncă a avut aceeași soartă cu cea a deținuților, deși, în cazul lor, au fost utilizate alte mijloace. Scopul sistemului a fost de a transforma fiecare individ într-o rotiță a unei imense mașini, încât să nu mai poată dispune de voința sa. Gardienii, personalul din penitenciare, în general, au reprezentat ei înșiși o mărturie a acestei transformări, spunând mereu că se supun ordinelor, luând supunerea drept o datorie, nedându-și seama că o astfel de supunere implica în fapt propria lor depersonalizare. În cadrul sistemului concentraționar românesc, închisoarea din Sighet a avut

un loc aparte, atât din perspectiva celor care au fost întemnițați între 1950-1955, cât și din cea a personalului administrativ. Istoricul Constantin C. Giurescu, închis la Sighet în perioada 1950-1955, definește foarte bine caracteristica principală a personalului închisorii: „Neîncrederea tuturor în toți, spionajul tuturor contra tuturor, acestea erau principiile de bază în raporturile dintre cei ce alcătuiau personalul închisorii. O atmosferă de teroare nu numai în ceea ce privește pe deținuți, dar și pe gardieni”.

Acest demers urmărește să surprindă elementele esențiale ale profilului comandantului penitenciarului Sighet din perioada 1950-1955, Vasile Ciolpan. Documentarea are la bază informațiile existente în dosarul de cadre, aflat în arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, completate cu descrierile făcute de memorialiștii Sighetului.

Vasile Ciolpan s-a născut la 8 ianuarie 1920 în comuna Vișeuul de Jos, județul Maramureș, într-o familie de țărani săraci, tatăl său, Dumitru Ciolpan, a fost muncitor forestier, iar mama, Nastasia, casnică. A urmat școala în comuna natală, reușind să termine în anul 1930, trei clase primare, după care a lucrat în gospodăria părintească sau pe diferite șantiere din

țară. În timpul celui de al doilea război mondial, în cursul anului 1942, a fost concentrat în armata maghiară, iar după perioada de instrucție a fost lăsat la vatră. În luna martie 1944 a fost înrolat în armata maghiară, în Batalionul 12 Vânători de Munte, luptând pe Frontul de Est, în zona Colomeea din Ucraina. La 23 iulie 1944 a fost luat prizonier de armata sovietică, fiind dus în lagărul 100/i din localitatea Novozaporoje.

În timp ce era în lagăr, la 8 aprilie 1945, s-a înscris în Divizia „Horea, Cloșca și Crișan”, alcătuită din prizonieri de război români în URSS, comandată de generalul Mihail Lascăr. În luna octombrie 1945, Vasile Ciolpan s-a întors în țară, fiind lăsat la vatră în februarie 1946. În primăvara anului 1947 s-a angajat pe șantierul Salva - Vișeu, iar după absolvirea Școlii de partid de trei luni de la Baia Mare a fost numit secretar cu propagandă în zona natală. Nemulțumit de situația sa, la începutul anului 1949, a adresat Comitetului județean de partid Maramureș o cerere prin care solicita un post „la o muncă de răspundere, mai mare, unde va crede partidul de cuviință”. În vara anului 1949, în urma recomandării trimise de Comitetul Județean de Partid Maramureș, prin decizia ministrului

adjunct de Interne, Marin Jianu, a fost angajat educator politic la penitenciarul Sighet. Misiunea sa era, potrivit unui interviu acordat în 1990, de a asigura „legalitatea, ordinea și liniștea în penitenciar, ca deținuții să nu fie bătuți, iar gardienii și milițienii să se achite corect de datoriile ce le aveau și de a prelucra în rândul deținuților problemele partidului, ce vrea partidul și încotro se îndreaptă țara”. După absolvirea unui curs de pregătire profesională, desfășurat la penitenciarul Jilava în luna aprilie 1950, a fost numit, începând de la 1 mai 1950, director al penitenciarului Sighet. La 1 iulie 1951 a devenit cadru militar, primind gradul de locotenent și funcția de comandant al Penitenciarului Principal Sighet. Într-un interviu acordat în 1990, Vasile Ciolpan își amintește astfel de momentul repartizării sale:

„Mi s-a spus să mă întorc la Sighet, unde voi avea o misiune specială, de care voi răspunde cu viața. Mi s-a dat o gardă de 23 oameni, soldați, sergenți, caporali și plutonieri de miliție. Mi s-a spus că la Sighet va fi o unitate specială de care nimeni nu trebuie să știe absolut nimic. Secretul era marea noastră misiune”.

Câteva fragmente din memorialistica detenției de la Sighet ne oferă o imagine asupra modului în care era văzut directorul Vasile Ciolpan de către foștii deținuți politici:

„De statură potrivită, slab, cu fața smeadă, cu o privire pătrunzătoare, Vasile Ciolpan, este un fiu al Ardealului. Felul cum vorbea, întrebuițarea unor expresii și a unor cuvinte dialectale – spunea, de pildă, cioante la oase (din ungurescul csont), nu-i baiu, lucră etc. Vasile Ciolpan, zis de noi P.H. (Pe Haș) sau Pi Eici (inițiale în englezește) nu avea o sănătate grozavă; era bolnav de ficat. La chip arăta deseori rău, cu obrajii supti, scofâlciți. De mai multe ori i-au ieșit buboae la gât sau la tâmplă; pe acolo răsufă răutatea, constatau unii dintre noi. Poate că sănătatea îi era precară și din cauza băuturii. Îi plăcea să bea, de nenumărate ori l-am văzut cu chef la raport, seara, uneori însă și la prânz. În asemenea împrejurări era în general bine dispus; rostea câte un cuvânt amabil, făcea câte o făgăduială, chit că a doua zi să nu-și mai aducă aminte de ea. Era gelos de autoritatea lui; când dădea un ordin, înțelegea să fie executat imediat”.

VASILE CIOLPAN, comandantul închisorii

Generalul Gheorghe Mihail considera că directorul închisorii era „o brută”, dar istoricul Constantin C. Giurescu a menționat în memoriile sale că Vasile Ciolpan „în general, știa să se stăpânească”, deși „din când în când, avea izbucniri care arătau adevărata lui fire, adâncurile violenței lui”.

Fragmentul următor este sugestiv în această privință: „Când a fost adus Aurelian Bentoiu de la București, bolnav, cu duba câilor ferate, în gara Sighet aștepta directorul și cu câțiva gardieni ca să-l ia în primire. Bentoiu a arătat că, în starea de boală în care se găsește, nu-și poate duce tot bagajul: avea un sac greu și un alt pachet destul de voluminos. «Da ce, vrei să ți-l duc eu?» i-a răspuns Vasile Ciolpan și i-a și tras două palme. (...) Altă dată, la o percheziție, a găsit asupra lui Sever Dan o cruce, făcută din două bucăți de lemn. «Ce e asta, mă?»», i-a strigat directorul furios și l-a lovit cu crucea peste cap; după aceea, a rupt-o în bucăți și a zvârlit-o pe jos”.

Cu alte ocazii, același director își manifesta și latura umană: „A venit, într-o zi, însoțit de doi șefi de secție, și mi-a spus: «Ți-am adus un tovarăș». M-am uitat la el ca să văd dacă nu glumește și, în acel moment, a întins una din mâini pe care o ținea până atunci la spate: avea în ea o vrabie. «Păstrează-o în celulă și dă-i firmituri de pâine; o să-ți ție de urât»”.

În 1990, întrebat dacă a bătut personal vreun deținut din penitenciar, Vasile Ciolpan a răspuns: „L-am lovit pe unul cu o curea. Bătea mereu în calorifer și m-a scos din sărite. L-am lovit peste corp cu o curea. Atâta tot. Ni s-a interzis să ne atingem de ei”.

Începând din anul 1954, Alexandru Satmari, ofițerul informativ al penitenciarului, a trimis superiorilor săi de la București mai multe rapoarte în care erau prezentate anumite ilegalități săvârșite de Vasile Ciolpan. Un fragment dintr-o notă-raport din 19 februarie 1955, redactată de lt. maj. Velianu Velian este sugestiv pentru ilegalitățile comise de Vasile Ciolpan: „Lt. maj. Ciolpan Vasile la data de 27 septembrie 1954 a sustras o masă și o ladă de capacitate de 500 kg, confecționată de deținuți cu materialul instituției. De asemenea, a sustras din

unitate unele cantități de ciment, nu se știe cât, se presupune că în jurul a 150-200 kg. Serg. maj. Lucian Ion, magazionerul penitenciarului și omul de încredere al sus-numitului ofițer a dus acasă la director, la sfârșitul anului 1954, un sac de făină de grâu sau de porumb ce aparținea unității. Sus-numitul ofițer în fiecare zi sustrage câte 3-4 găleți de mâncare de la bucătăria deținuților cu care își crește porcii săi de acasă, iar în ziua de 27 septembrie a sustras și cca. 20 kg mămăligă de la bucătăria deținuților.

Lt. maj. Ciolpan Vasile este semnalat că ar fi creat unele favoruri deținuților contrarevoluționar Pop Dumitru prin aceea că i-a dat acestui deținut suplimente de mâncare, pături și lenjerie corporală mai bună. Acestea sunt întărite și de sergentul major Enuțac Ion, care a semnalat și el că lt. major Ciolpan Vasile, în mai multe rânduri, a fost surprins de el când discuta foarte amical cu unii deținuți contrarevoluționari. Față de cele arătate mai sus propun ca nota să fie îndrumată Direcției Cadre MAI pentru cercetare și luare de măsuri”.

Pe baza rapoartelor întocmite de comisiile de anchetă, Vasile Ciolpan era acuzat de „abateri grave de la regulamentul, prin reaua gestionare a obiectelor de valoare și a efectelor particulare ale deținuților, prin lipsa unei evidențe legale, prin lipsurile constatate la efectele particulare ale deținuților și prin încurajarea și tolerarea sustragerii de alimente din rația deținuților, alimente ce au fost consumate de cadrele unității în frunte cu comandantul”.

În raportul comisiei de anchetă se menționa printre altele:

„S-a constatat că Vasile Ciolpan a folosit unele obiecte ca stilouri, ceasuri, serviete, atât în interiorul unității, cât și afară. De asemenea, când se aducea laptele pentru deținuți, se lua smântâna de deasupra, întrucât comandantul spunea că deținuții sunt bandiți și nu trebuie să consume asemenea alimente, iar în mod frecvent, lt. maj. Ciolpan Vasile, împreună cu alte cadre, au luat de la penitenciar mâncare ca pâine sau mămăligă și le-au dus la porcii lor”.

O solicitare adresată de Vasile Ciolpan la 14 mai 1955, colonelului Ion Slobodă, directorul Direcției Penitenciare Lagăre și Colonii, exprima teama comandantului închisorii din Sighet de a nu deveni o victimă a ilegalităților sale, săvârșite în urma unor ordine precise, din păcate pentru el verbale, primite din partea superiorilor săi: „Întrucât Penitenciarul Principal Sighet a fost un penitenciar cu un specific oarecum aparte, el nu s-a încadrat în legile ce sunt în vigoare, ci s-a încadrat în politica partidului nostru.

Constituind un secret de stat și de cea mai mare importanță, au fost date ordine și directive verbale și nu scrise, referitoare la decesele deținuților. Adică, când un deținut va deceda, el să fie dus la groapă și înmormântat fără nici un fel de forme legale și în mod secret, fără ca cineva să știe că în Penitenciarul Sighet Principal se întâmplă asemenea cazuri. Noi am căutat să îndeplinim toate aceste ordine date verbal de către conducerea M.A.I. și de către conducerea Direcției Penitenciare. Astfel, încă din luna mai 1950, am îndeplinit cu cel mai mare secret și cu cea mai mare vigilență ca, deținuții care decedază să nu se știe cum îi cheamă, cine a fost sau unde s-au înmormântat. Doar conducerea Direcției Penitenciare și Biroul Operativ din Di-

recția Penitenciare cunoșteau acest lucru. S-a lucrat în felul acesta din anul 1950, luna mai, până în anul 1955, luna martie, când am primit ordin ca să întocmesc actele de deces deținuților care vor deceda. Deși noi considerăm că am îndeplinit o sarcină măreață și grea, dată de partid și de poporul muncitor, și credem că am reușit în mare măsură să păstrăm acest secret. Față de cele de mai sus, raportează că sunt foarte îngrijorat și cu o frică permanentă, întrucât tot ceea ce s-a făcut este în afara legii. De aceea vă rugăm pentru a interveni locului în drept de a se da îndrumări și dispoziții pentru a se putea obține actele celor 50 de deținuți decedați în perioada mai sus arătată. Aceasta dacă nu se poate, să se ia măsuri pentru ca eu, personal, să nu fiu tras la răspundere pentru cele arătate mai sus. Spun acest lucru fiindcă patria noastră, pe măsură ce trece timpul, se întărește și se trece tot mai mult la respectarea legalității populare. Nu aș vrea ca, fiind un comunist care am dus la îndeplinire o sarcină dată de partid, să cad victimă nerespectării legilor patriei noastre”.

La sfârșitul lunii iunie 1955, în urma ordinului generalului Ady Ladislau, ministrul adjunct de Interne, o nouă comisie de

„Constituind un secret de stat și de cea mai mare importanță, au fost date ordine și directive verbale și nu scrise, referitoare la decesele deținuților. (...) Astfel, încă din luna mai 1950, am îndeplinit cu cel mai mare secret și cu cea mai mare vigilență ca, deținuții care decedază să nu se știe cum îi cheamă, cine a fost sau unde s-au înmormântat. Noi considerăm că am îndeplinit o sarcină măreață și grea, dată de partid și de poporul muncitor, și credem că am reușit în mare măsură să păstrăm acest secret”.

Vasile Ciolpan

octombrie 1998, de Ziua Armatei, cu prilejul ceremoniei desfășurate la Monumentul Eroului Necunoscut din Sighet, a primit, pe baza unui decret semnat de președintele Emil Constantinescu, medalia „Crucea Comemorativă a celui de-al Doilea Război Mondial”.

În urma protestelor Asociației Foștilor Deținuți Politici din România, i s-au retras atât brevetul prezidențial, cât și medalia comemorativă. Ridicat de partid și educat în spirit revoluționar, fără prea multă pregătire, după cum preciza el însuși, Vasile Ciolpan a încercat să îndeplinească ordinele primite „în cel mai mare secret și cu cea mai mare vigilență”. Nu putea să bănuiască că, în cadrul regimurilor comuniste, așa cum remarcă Piotr Wierzbicki, partidul sau oricare instituție a statului sunt întotdeauna infailibile, iar când este nevoie de vinovați, se găsesc imediat, prin „trecerea răspunderii pentru greșelile vinovaților numărul 1, 3, 5, 10 asupra vinovaților cu numărul 2, 6, 20”. A fost și cazul lui Vasile Ciolpan, găsit unicul vinovat pentru o serie de ilegalități petrecute în penitenciarul din Sighet în intervalul 1950-1955.

Într-un interviu acordat în vara anului 1991, fostul comandant al penitenciarului spunea:

„Atunci era un iureș revoluționar. Credeam că partidul comunist va face bine pentru toți. Eu, nefiind destul de cultivat, am fost atașat regimului, partidului. Până la un timp a fost bine. După ce a început minciuna, am privit cu ură tot ce s-a făcut. La mintea mea de acum nu m-aș fi angajat la o astfel de muncă de răspundere. Regret, dar e prea târziu!”

A murit în aprilie 2004, la vârsta de 84 de ani.

IULIU MANIU, Sfinxul de la Bădăcin

În iunie 1915 este încorporat în armata austro-ungară și trimis pe frontul italian, de unde a dezertat în 1918, întorcându-se la Arad. Împreună cu personalități de primă mărime ale mișcării naționale românești din Transilvania și ale PNR, precum viitorul cardinal in pectore greco-catolic, Iuliu Hossu, Gheorghe Pop de Băsești, viitorul patriarh Miron Cristea și alții, Iuliu Maniu a participat hotărâtor la unirea Transilvaniei cu Vechiul Regat. Imediat după întoarcerea din Italia, Maniu este trimis la Viena pentru a negocia drepturile minorității române din Transilvania, înființând la 30 octombrie 1918 la Viena, Consiliul Național al Românilor din Transilvania. Sosește la Arad pe 14 noiembrie 1918, unde pune capăt negocierilor dintre CNR și Oszkar Jaszi, reprezentantul Budapestei, prin decderea ruperii Transilvaniei de Austro-Ungaria, spre unire cu restul teritoriilor românești (Vechiul Regat).

Face parte dintre organizatorii Marii Adunări de la Alba-Iulia, din 1 decembrie 1918, unde se va decide unirea Transilvaniei cu Regatul României. În cuvântarea pe care a ținut-o cu ocazia Adunării Naționale de la Alba Iulia, Maniu a spus: „Privim în înfăptuirea unității noastre naționale ca la un triumf al libertății românești”. Pe 2 decembrie 1918 este ales în funcția de președinte al Consiliul Dirigent al Transilvaniei, funcție echivalentă cu cea de guvernator, îndeplinind totodată și funcția de ministru de interne.

După dizolvarea Consiliului Dirigent la 4 aprilie 1920, de Guvernul Alexandru Averescu, relațiile dintre Iuliu Maniu și politicienii din București s-au înrăutățit. Acuzând favorizarea PNL și împingerea intelectualității ardeleni într-un con de umbră, Maniu a refuzat să voteze Constituția din 1923, considerând-o prea centralistă și invocând chestiuni de principiu. Partidul Național Român din Transilvania a reclamat, prin vocea lui Iuliu Maniu, faptul că modificarea Constituției din 1866 putea fi făcută doar prin alegerea unei Adunări Constituante, așa cum era prevăzut la art. 128. În loc să procedeze astfel, guvernul condus de Ion I. C. Brătianu a profitat de faptul că PNL-ul câștigase alegerile din martie 1922, și, nevrând să riște alegerea unei constituante, a pus Senatul și Camera Deputaților să voteze la 26 martie, respectiv 27 martie 1923, o nouă constituție, folosindu-se astfel de majoritatea de care dispunea în Parlament.

Alegătorii din martie 1922 nu-i investiseră pe cei pe care i-au ales cu dreptul de a modifica Legea Fundamentală, ci aleseseră un parlament obișnuit, cu puteri obișnuite, care trebuia să se supună prevederilor Constituției, nefiind deasupra ei. Așadar, nici nu se poate vorbi despre un „vot în constituantă”, căci

nu a existat o constituantă, ci parlamentul a fost deturnat și instrumentalizat să facă ceva ce nu intra în competența și atribuțiunile sale. De aceea Maniu nu a recunoscut Constituția din 1923, afirmând că ar fi nulă de drept, ea neprovenind de la o adunare abilitată. În mai multe rânduri, Iuliu Maniu a reclamat faptul că noua constituție nu ar fi făcut nimic altceva, decât să cimenteze oligarhia din Vechiul Regat, oligarhie aflată sub influența PNL-ului.

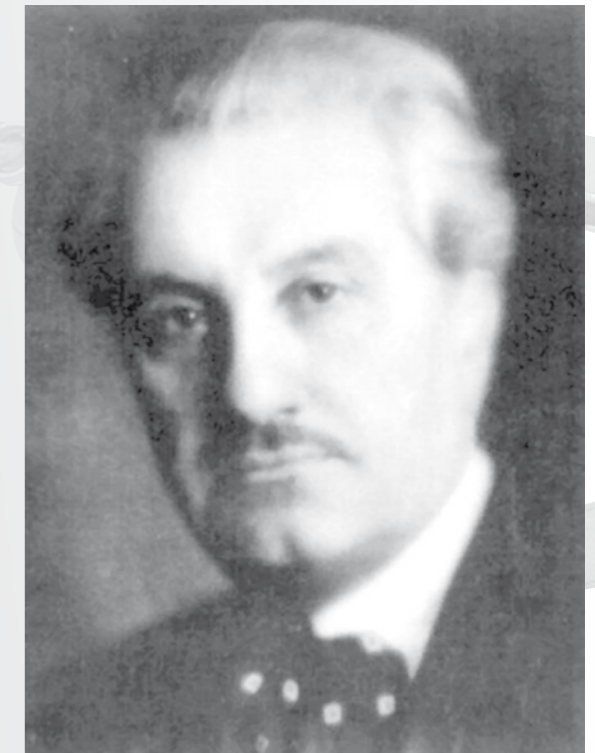
Partidul Național Român din Transilvania s-a unit în 1926 cu Partidul Țărănesc al lui Ion Mihalache, constituind Partidul Național Țărănesc. Iuliu Maniu a fost președinte al partidului și de trei ori prim-ministru al României între 1928 și 1933.

În ultimul deceniu al vieții sale, Maniu a fost implicat în politică ca un opozant al regimului lui Ion Antonescu, fără să se implice în actul de la 23 august 1944; după această dată, Maniu a luptat împotriva preluării țării de către comuniști, proces pe care refuzase să-l accepte, încrezător peste măsură în sprijinul marilor puteri occidentale. Iuliu Maniu a fost ministru secretar de stat în guvernul Sănătescu (23 august 1944 - 4 noiembrie 1944).

S-a opus instalării guvernului Groza la 6 martie 1945, protestând mereu împotriva încălcării democrației, inclusiv prin memoriile adresate puterilor occidentale. A obținut, alături de PNȚ, o victorie zdrobitoare în alegerile din 19 noiembrie 1946, rezultate eliminate însă prin falsificarea alegerilor de comuniști, care acționau astfel într-o mai veche tradiție a fraudei electorale în România, căci guvernele liberale din perioada precomunistă au apelat și ele adesea la astfel de practici incorecte.

În urma înscenării de la Tămădău, a fost arestat la 14 iulie 1947 de autoritățile comuniste și judecat pentru „înaltă trădare” în procesul început la 29 octombrie 1947. Prin sentința dată la 11 noiembrie 1947, Iuliu Maniu era condamnat la închisoare pe viață. Este trimis la penitenciarul din Galați, pe baza ordinului de arestare 105.515/27 noiembrie 1947.

În august 1951 este transferat împreună cu Mihalache și alți național-țărăniști la Sighet. Iuliu Maniu s-a stins din viață la 5 februarie 1953 la Sighet, cadavrul său fiind aruncat într-o groapă din Cimitirul Săracilor, de la marginea orașului Sighet.

CONSTANTIN TITEL PETRESCU, liderul socialiștilor

Constantin Titel Petrescu a fost liderul Partidului Social-Democrat din România, s-a opus fuziunii cu Partidul Comunist Român. Constantin Titel Petrescu a fost ministru secretar de stat în Guvernul Constantin Sănătescu (1), în perioada 23 august 1944 - 4 noiembrie 1944.

După congresul PSD din decembrie 1945, care a hotărât fuziunea cu PCR, Constantin Titel Petrescu a înființat Partidul Social-Democrat Independent.

A fost arestat la 6 mai 1948. Condamnat la muncă silnică pe viață, pentru fapte imaginare, Constantin Titel Petrescu este purtat din temniță în temniță, supus la torturi, înfometat și distrus fizic. Anul 1955 a fost cel mai chinător pentru liderul social-democrat. Sleit de puteri, grav bolnav, îmbătrânit, Constantin Titel Petrescu se afla în pragul morții. În această stare de nedescris a fost adus de la închisoarea din Sighet la Securitatea din București în februarie 1955, unde i s-a cerut să semneze o scrisoare contrafăcută ce urma să fie publicată în ziarul comunist „Scinteia”, drept preț al eliberării sale. Cu demnitate a refuzat să semneze textul. Drept urmare, a fost retrimis la Sighet, unde a fost supus unor noi maltratări.

În noiembrie 1955, aproape în stare de inconștiență, deținutul, adus iarăși la București, a cedat presiunilor și a semnat textul scrisorii, în schimbul asigurării că toți social-democrații aflați în închisori vor fi eliberați. După ce a fost pus în libertate, Constantin Titel Petrescu și-a petrecut restul zilelor în spital, bolnav de scorbut și TBC, stingându-se din viață la 2 septembrie 1957.

CONSTANTIN I. C. BRĂTIANU

*Testamentul politic al lui Constantin (Dinu) I. C. Brătianu
Președinte al Partidului Național Liberal între anii 1933 și 1950*

„Scriu aceste rânduri cu gândul la țara mea și la Partidul Liberal, de care, atât familia mea, cât și eu personal suntem atât de legați; și pentru cazul când vârsta mea înaintată, și evenimentele care se pregătesc, nu-mi vor da prilejul să mai pot da prin viu grai sfatul meu prietenesc celor care vor avea de călăuzit pe viitor destinele Partidului Național-Liberal.

Am început să iau contact cu politica în casa părintească, încă de pe când eram copil, la școala patriotică a părintelui meu, alături de frații mei, Ionel și Vintilă Brătianu. Și am dobândit astfel cunoștințele și experiența care ne-au format pe toți pentru conducerea viitoare a partidului.

În lunga mea carieră politică, am avut prilejul să iau parte la toate evenimentele înălțătoare care s-au desfășurat în România, în cei de pe urmă 45 de ani. Înainte de a dispărea de pe arena politică, simt de datoria mea să vă dau cel de pe urmă sfat. Hotărârea finală se cuvine să fie luată cu chibzuință, potrivit tradițiilor de totdeauna ale partidului nostru.

România modernă este opera Partidului Național-Liberal.

Prin pleiada vie a oamenilor minunați care au stat, neconținut, în primele rânduri ale partidului nostru, s-au putut introduce principiile democratice europene în viața politică a țării noastre.

Numai în chipul acesta a izbutit România să înainteze pe calea largă a progresului. Și s-a făcut astfel dovada că instituțiile și practicile adevăratei și sincerei democrații de tip european se potrivească mai mult ca oricare altele cu firea, înțeleaptă și așezată, a poporului român.

În cei de pe urmă cincisprezece ani, România a avut de suferit un șir de dictaturi, care au culminat cu dictatura comunistă.

În decursul acestor cincisprezece ani, Partidul Liberal a luptat neconținut ca să mențină trează conștiința

democrației românești; și să arate străinătății care sunt drepturile imprescriptibile ale României asupra provinciilor ei.

După actul de la 23 august, a trebuit să-mi dau seama că situația internațională ne va impune curând să trecem printr-o perioadă care nu va mai corespunde cu voința noastră liber rostită. S-a convenit deci să adoptăm o atitudine de rezistență fermă, ferindu-ne totuși să facem sacrificii inutile.

Am hotărât deci să păstrăm cât mai intacte forțele noastre, ca să putem aștepta momentul hotărâtor. Am convingerea că, după toate greutățile, după tot noianul de suferințe pe care le suportă astăzi pe nedrept neamul nostru, cu răbdare, cuminenție și atâtea jertfe, va suna, cândva, ceasul libertății. Al Libertății pentru care se cuvine să luptăm fără de răgaz, pretutindeni, neîncetat, oricând.

Gândul meu se îndreaptă, acum, spre viitor, către toți aceia care vor suferi pentru principiile înalte ale libertății și ale demnității naționale.

Sunt încredințat că rolul pe care-l va juca P.N.L. în viața de mâine a României va fi și mai însemnat decât a fost în trecutul lui glorios. Programul lui este conceput pe principii sănătoase; principii care și-au învederat, pe deplin, menirea și rodnicia, după cum stau mărturie atâtea înfăptuiri generoase, rod al îndelungatei experiențe politice câștigate în munca rodnică de conducere a României.

În toate domeniile se vor pune, în ziua biruinței, probleme nespuse de anevoie de rezolvat.

În relațiile ei cu toate țările Europei, România are de jucat un rol de mare însemnătate. Poporul român este cel mai înaintat dintre popoarele din Răsăritul Europei, în numeroase domenii. România va avea deci iarăși prilejul să joace un rol de frunte, în cadrul cât mai strânsi cooperării internaționale, sub stindardul Europei unite, în toate marile probleme

de ordine intelectuală, politică și economică.

În politica noastră internă va trebui să se chezășuiască iarăși libertatea individuală și să se stimuleze inițiativa particulară în toate domeniile. Partidul va trebui să-și făurească un program de reforme bine chibzuit în sfera politicului, a socialului, a culturalului și a economicului, în vederea realizării unei desăvârșite armonii sociale. Va trebui să luptăm pentru ridicarea stării țărănimii, a muncitorimii și a tineretului român. Aveți datoria să luptați din toate puterile pentru ca la posturile de comandă să poată ajunge numai cei bine pregătiți și cei care și-au păstrat, neîntinate, valorile morale.

Pentru ca Partidul Liberal să poată înfăptui toate aceste puncte de program, pentru ca el să poată iarăși juca rolul însemnat la care este chemat prin tradiția și prin realizările sale naționale, este neapărat necesar ca membrii și cadrele lui de conducere să fie animate de aceeași dragoste de țară și de același spirit de abnegație și de disciplină care i-au călăuzit strădaniile în trecutul său glorios.

De îndată ce țara noastră se va bucura iarăși de libertatea politică, membrii Partidului Liberal vor trebui să se întrunească pentru a-l alege pe acela căruia soarta îi va hărăzi sarcina să ducă la capăt munca mea.

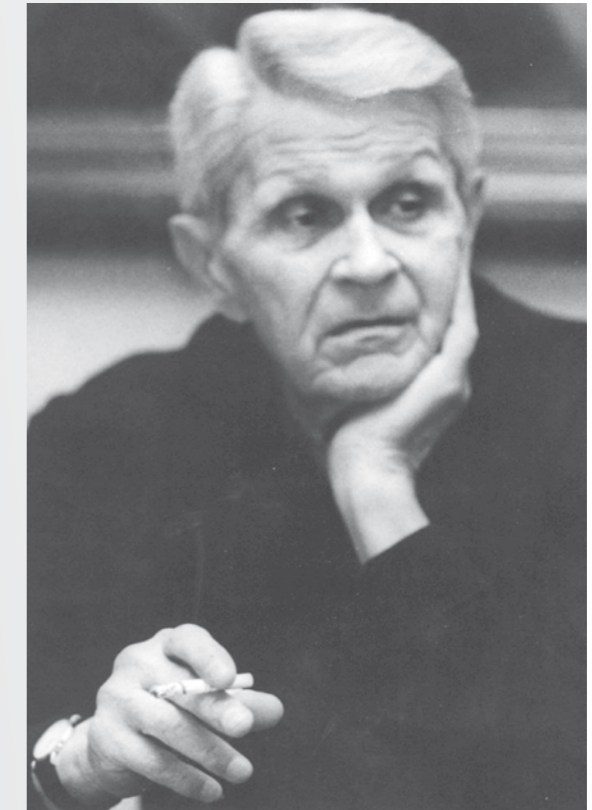
Șeful partidului va trebui să fie o personalitate însușită de patriotismul cel mai dezinteresat, de dragoste de țară, de dragoste de partid. El va trebui să fie continuatorul marilor tradiții ale Partidului Liberal; să aibă pregătirea intelectuală și autoritatea morală, ca să ajungă astfel să fie respectat și ascultat, atât în țară cât și peste hotare.

I se cere să aibă ascendență asupra generațiilor tinere, din rândurile cărora se vor ridica frunzații de mâine ai Partidului Liberal. Și astfel se vor putea câștiga pentru ideea liberală cât mai multe și cât mai curate valori intelectuale și morale, elemente destoinice care să se pună în slujba ideilor liberale prin care va progresa iarăși poporul român.

Constantin I.C. Brătianu

„Am convingerea că, după toate greutățile, după tot noianul de suferințe pe care le suportă astăzi pe nedrept neamul nostru, cu răbdare, cuminenție și atâtea jertfe, va suna, cândva, ceasul libertății. Al Libertății pentru care se cuvine să luptăm fără de răgaz, pretutindeni, neîncetat, oricând”.

Constantin I. C. Brătianu

CORNELIU COPOSU

Secretar al lui Iuliu Maniu,
apoi secretar general adjunct
al Partidului Național Țărănesc

Afost arestat în 1947 și condamnat la 15 ani muncă silnică pentru „activitate intensă contra clasei muncitoare”. La expirarea pedepsei, în 1962, i s-a stabilit domiciliu obligatoriu la Rubla, Valea Călmățui.

După eliberare, a păstrat legăturile de partid cu foștii colegi de închisoare, fiind urmărit în permanență de către Securitate. În ciuda acestui fapt reușește, în 1987, să înscrie, în clandestinitate, PNT în Internaționala Creștin Democrată.

După 1989 este conducătorul emblematic al opoziției care combătea perpetuarea structurilor comuniste și monopolizarea puterii de către fosta nomenclatură. Moartea sa, la 11 noiembrie 1995, a însemnat o imensă pierdere pentru democrația românească.

Niculina Mihalache
Iuliu Maniu,
Ion Mihalache,
Mihai Popovici

ION MIHALACHE, întemeietorul Partidului Țărănesc

Ion Mihalache, întemeietorul Partidului Țărănesc, președintele Partidului Național Țărănesc este unul din cei mai de seamă susținători ai luptei pentru promovarea intereselor celei mai numeroase pături sociale din România.

Fiu de țăran sărac, dotat cu o capacitate intelectuală de excepție, a înțeles din tinerețe nevoile țăranului român, căruia i-a dedicat întreaga sa activitate, începând cu pregătirea sa profesională de învățător, activitate apreciată și subliniată de marele Spiru Haret. Militant pe tărâm social în favoarea țăranului român, Ion Mihalache a căutat și a găsit mijloacele necesare îmbunătățirii situației materiale a acestuia. Un singur exemplu edificator demonstrează afirmația: a organizat obștea sătească de la Topoloveni-Argeș să producă rentabil pe suprafețe optime, asociindu-i pe țăranii într-o cooperare cu rezultate notabile în plan economic și social. La Topoloveni, țăranii au beneficiat de școli superioare, de asistență medicală, de cămin cultural,

de băi comunale și, în general, de un standard civilizat de existență. Patriot înflăcărat, Ion Mihalache s-a distins în luptele pentru apărarea patriei în regimentele muscelene, la trecătorile de pe Valea Dâmboviței, pe fronturile de la Oituz și Mărășești, fiind distins cu Ordinul "Mihai Viteazul". A organizat și militat pentru izbânda referendumului, prin care populația Basarabiei a hotărât în 1918 revenirea la patria mamă, iar în 1941 a îmbrăcat din nou haina militară, luptând până la Nistru pentru eliberarea fraților noștri basarabeni.

Statornic apărător al libertății democratice, el nu a abdicat de la crezul său politic de iluminat patriot și, oponent principal al politicii de sovietizare a țării, a plătit cu viața demnitatea și patriotismul, idei care l-au călăuzit de-a lungul întregii sale existențe.

Internat inițial la Galați, a fost transferat la Sighet, la 15 august 1951, apoi din 1955 la penitenciarul Râmnicu Sărat, unde a murit, grav bolnav și lipsit de orice asistență medicală, la 5 februarie 1963.

CONSTANTIN ARGETOIANU

Constantin Argetoianu a fost prim-ministru între 28 septembrie 1939 și 23 noiembrie 1939, prosper om de afaceri, director și acționar la numeroase companii.

Descendent al unei vechi familii boierești din Oltenia, Argetoianu a intrat în politică în 1913 (la Partidul Conservator) și a trecut de-a lungul perioadei interbelice prin multe partide politice, deținând de mai multe ori portofoliul de ministru, în diferite guverne. A fost ales cu puține întreruperi în Parlament, deținând și președinția Senatului între 1938 și 1939. Arestat în 1950 de regimul comunist, Argetoianu a murit în închisoarea de la Sighet. În prezent este cunoscut pentru scrierile sale memorialistice, care reprezintă un document de primă importanță asupra vieții politice din perioada interbelică.

HENRI CIHOSKI

În anul 1917 era general de brigadă și comanda Divizia 10 Infanterie, care a dus lupte grele în bătălia de la Mărășești.

Pentru conducerea diviziei, gen. Cihoski a primit Ordinul Mihai Viteazul, clasa 3. Între anii 1928-1930 a fost ministrul apărării. A avansat până la gradul de general-locotenent. În 1943 a fost membru în Consiliul Suprem de Apărare Națională. În 1945 a fost arestat și deținut la închisoarea Sighet, unde a decedat.

DE MARAMUREȘ
Gazeta

Baia Mare, Bd. Traian 23/9
Tel. 0728-836 348, 0362-401 332
fax 0362-401 331
www.gazetademaramures.ro

Fondator
Dan **PÂRCĂLAB**

Director general
Ioana **LUCĂCEL**

Redactori
Mircea **CRÎȘAN**

DANIEL CIUGUREANU, ministru în patru guverne ale României

Daniel Ciugureanu a fost medic de profesie. Fruntaș al Partidului Național Moldovenesc, a fost unul dintre promotorii Unirii Basarabiei cu România.

Pe 24 ianuarie 1918, Sfatul Țării a votat în unanimitate pentru proclamarea independenței Republicii Democratice Moldovenești. Consiliul Director a fost dizolvat și a fost înlocuit de Consiliul de Miniștri, iar ca prim-ministru al noii republici a fost numit Daniel Ciugureanu. După Unire a fost ministru fără portofoliu, reprezentând Basarabia, în patru guverne, în perioada 9 aprilie 1918 - 30 noiembrie 1919. Arestat la 5/6 mai 1950, ar fi murit - potrivit lui C.C. Giurescu - la 6 mai 1950, la Turda, în timpul transportării foștilor demnitari spre penitenciarul Sighet. În duba care-l transporta la Sighet a suferit un atac de congestie cerebrală. A fost dus la Spitalul din Turda, unde a decedat. Securitatea l-a înregistrat ca mort la 19 mai 1950, în penitenciarul Sighet.

Moartea lui Daniel Ciugureanu a survenit în circumstanțe necunoscute, având în vedere faptul ca a fost unicul politician român condamnat la moarte în contumacie în anii 1920 de către Regimul Bolșevic, în 1950 fiind arestat împreună cu alți foști membri ai elitei politice din perioada interbelică. Actul de deces a fost întocmit de către securitate cu 15 zile înaintea morții sale. A fost îngropat în cimitirul comun al deținuților la Sighet. Locul unde se află cadavrul său nu este cunoscut până în prezent. Informațiile oficiale privind decesul său se dovedesc a fi un fals grosolan.

Episcopul **IULIU HOSSU**

Episcop greco-catolic de Gherla (din 1917) și apoi de Cluj-Gherla (din 1930), militant pentru Unire, este cel care a citit, la 1 decembrie 1918, la Alba Iulia, „Proclamația de Unire cu țara”.

Membru al Consiliului Dirigent, a făcut parte din delegația care a prezentat Hotărârea de Unire Regelui Ferdinand la București. Senator de drept în Parlamentul României. După Dictatul de la Viena, rămâne în Transilvania ocupată de horthyști, protestând în numeroase rânduri împotriva represiunii la care era supusă populația românească, dar și cea evreiască, de către autoritățile maghiare. Arestat la 28 octombrie 1948, va rămâne privat de libertate timp de 22 de ani, trecând prin diverse închisori și locuri de domiciliu obligatoriu. Între 25 mai 1950 și 4 ianuarie 1955 a fost închis împreună cu alți 50 de preoți și episcopi greco și romano-catolici în penitenciarul Sighet. I s-a stabilit apoi domiciliu obligatoriu pe termen nelimitat, întâi la mănăstirea Ciorogârla, apoi la mănăstirea Căldărușani. Grav bolnav, a murit la 28 mai 1970, la spitalul Colentina din București. În martie 1969, Papa Paul al VI-lea îl declarase cardinal „in pectore” al Bisericii Catolice, decizie pe care a făcut-o publică la 5 mai 1973.

IOAN RĂȘCANU

Ioan Rășcanu a făcut studii militare și a parcurs toate treptele ierarhice până la cea de general. S-a distins ca strateg în luptele de la Mărășești și apoi a participat la menținerea ordinii administrative în Basarabia, după unirea cu România.

Generalul-locotenent Ioan Rășcanu a fost atașat militar la Berlin (1907-1911), ofițer de legătură cu Statul Major Francez în 1916, comandant

de brigadă în bătălia de la Mărășești în 1917, secretar general al Ministerului Apărării (1918-1919), primar al Bucureștiului (octombrie 1942 - august 1944). Deși a fost ministru al Apărării doar pentru scurt timp, în guvernele care au venit la putere după Unire, conduse de Arthur Văitoianu, Alexandru Vaida-Voievod și Alexandru Averescu, Ioan Rășcanu a fost arestat în 1950, ca fost demnitar interbelic și încarcerat la Sighet, unde a murit la 25 februarie 1952, la vârsta de 78 de ani.

VICTOR PAPACOSTEA

Istoric, fondator al Institutului de Studii Balcanice din București, fruntaș P.N.L., fost subsecretar de stat la Ministerul Educației Naționale în guvernele Sănătescu și Rădescu.

Arestat la 5/6 mai 1950, a fost internat la Sighet pe timp de 24 luni, încadrat abia ulterior în Decizia M.A.I. nr. 334/1951; pedeapsă majorată cu 60 luni, conform Deciziei M.A.I. numărul 559/1953. A fost eliberat la 17 septembrie 1955. Arestat din nou, la 25 decembrie 1957, a fost anchetat sub învinuirea de „crimă de uneltire contra ordinii sociale”. „Nestabilindu-se fapte justițiabile în sarcina sa”, a fost eliberat la 29 mai 1958.

